

sanotaan: mikä on vertausten tavoite? Tarkoituksen selvittäessä Thurén käyttää apunaan Stephen Toulminin mallia. Mallin mukaan tapauskohtainen väite tarvitsee perustelukseen lähtötiedon, jotta yleisö voisi hyväksyä väitteen. Lähtötiedon ja väitteen väliin tarvitaan lisäksi yleinen päättelysääntö, joka johdattaa yleisön lähtötiedosta väitteeseen. Päättelysääntö tarvitsee sekin usein taustatuen, joka perustelee päättelysääntöä. Jeesuksen vertaukset toimivat tällaisena taustatukena päättelysääntöille, joiden avulla Jeesus argumentoi tietyn käytännön puolesta. Vertausten tehtävä on perustella sitä, miten Jeesus haluaa yleisön arvojen tai toiminnan muuttuvan.

Thurénin teesi on, että Jeesus ei opeta mitään aivan uutta, vaan soveltaa vertauksessa esitettyä, yleisesti hyväksyttävää periaatetta tiettyyn teologiseen tai eettiseen kysymykseen. Vertaukset tukevat päättelysääntöä esittämällä, miksi hyväksytyistä lähtökohdista pitäisi tehdä Jeesuksen suosittama johtopäätös. Tämän vuoksi vertauksen yksityiskohtia ei pidä soveltaa myöhempään tilanteeseen eikä niitä tule tulkita allegorisesti.

Vertaukset vetoavat arkisiin periaatteisiin. Esimerkiksi kadonneiden löytymisestä iloitseminen ei ole Jumalan erikoisuus, vaan yhteistä kaikille ihmisille. Jos ihmiset iloitsivat kadonneen löytymisestä enemmän kuin siitä, mikä ei ole kadonnut, miksi Jumala toimisi toisin? Kantavaksi periaatteeksi usean vertauksen taustalla nouseekin *qal wahomer* -päätely, jonka mukaan mikä pätee pienessä asiassa, pätee myös suuressa. Huonomaineinen samarialainen auttaa etniseltä identiteetiltään tuntematonta vierasta (Luuk. 10:25–37), joten miksei siis hyvä juutalainen tekisi samoin? Jos pahat ihmiset auttavat pyytävää (Luuk. 11:5–13), miksei sitten hyvä Jumala? Vaikeasti selitettävä vertaus epäoikeudenmukaisesta tuomarista saa sekin selityksensä *qal wahomer* -periaat-

teen avulla: jos kerran itsekin tuomarikin auttaa itsepintaista leskeä, miten paljon enemmän Jumala vastaa rukouksiin (Luuk. 18:1–8). Vertauksen pahat ihmiset eivät siis kuvaa Jumalaa allegorisesti, vaan vertausten tarkoituksena on argumentoida, ettei Jumala voi olla pahoja ihmisiä pahempi. Vertaus osoittaa periaatteen toimivuuden ensin arjessa, sen jälkeen sama periaate liitetään alkuperäiseen teologiseen tai eettiseen kysymykseen.

Parables Unplugged -kirjan kolmannessa osassa ja *Kameli neulansilmästä* -kirjan liitteessä Thurén analysoi Luukkaan vertausten suuraineistoa (big data). Suuraineiston analysoinnista käy ilmi muun muassa se, ettei Luukas odota yleisön pitävän ongelmallisena Jeesuksen opetuksen eettistä sisältöä tai Jeesuksen asemaa vaan vertausten esittämää kuvaa Jumalasta. Jumalakuvaan keskittyvät vertaukset osoittautuvat epäuskottavimmiksi ja ne vaativat eniten retorista taitoa, jotta yleisö voisi hyväksyä argumentoinnin. Tämä näkyy vertausten pituudessa ja koskettavuudessa. Thurén analysoi myös vertausten yleisöä ja uskottavuutta sekä käytettyjä vertauskuvia.

Paikoittain kirjoissa olisi voinut tehdä eri ratkaisuja. Esimerkiksi *Parables Unplugged* -teoksessa luvun 6 alussa esitettyjä vertausten kriteereitä ja määritelmää olisi kaivannut jo johdantoluvussa, mistä ne suomenkielisessä kirjassa löytyvät. Suomenkielinen teos on myös selkeämmin taitettu. *Kameli neulansilmästä* -teoksessa vertausten uskottavuuden arviointi tulee yllättäen esiin luvussa 9. Lukija jää kaipaamaan tietoa siitä, mihin aiemmin käsitellyt pitkät vertaukset sijoittuvat uskottavuusasteikolla. Suomenkielisen teoksen lukijalle on myös alussa epäselvää, onko tutkimuksen kohteena Luukkaan teksti vai historiallinen Jeesus. Englanninkielisessä kirjassa taas esiintyy selkeästi "Jesus the narrator" kirjan alusta asti. Erityisesti *Kameli neulansilmästä* -kirjan johdannossa esiintyy paikoin häirit-

sevää toistoa. Toistoa on myös vertausten käsittelyssä, mutta se toisaalta helpottaa kirjan käyttämistä käsikirjana. Thurén toivookin, että kirja tukisi vertausten käyttöä esimerkiksi saarnoissa.

Pienistä puutteista huolimatta Thurénin kirjoja voikin suositella paitsi saarnaa valmisteleville papeille, myös muille vertauksista kiinnostuneille lukijoille. Suomenkielisestä teoksestakin löytyy riittävästi kirjallisuusviitteitä, jotta asiasta kiinnostunut pystyy perehtymään muuhun aiheesta tehtyyn tutkimukseen. Sen lisäksi että Luukkaan vertaukset saavat selityksen, Thurén tarjoaa työvälaineitä myös muiden evankeliumien vertausten tulkintaan.

SUSANNA ASIKAINEN
TEOL. MAIST., HELSINKI

WARD BLANTON
A Materialism for the Masses. Saint Paul and the Philosophy of Undying Life. Insurrections: Critical Studies in Religion, Politics, and Culture. New York: Columbia University Press. 2014. 239 s.

"Aave kummittelee Euroopassa – erittäin kuriton paavalilaisuuden (Paulinism) henki, jonka me jo luulimme tulleen turvallisesti eristetyksi menneisyyteen." Ward Blanton aloittaa kirjansa tällä intertekstuaalisella viitteellä Karl Marxin ja Friedrich Engelsin kirjoittamaan *Kommunistisen puolueen manifestiin* ja asemoi näin kirjansa sanoman: Paavali on vallankumouksellinen. Samalla tyylikin tulee selväksi: kirja on täynnä intertekstuaalisia kytkentöjä ja ohimeneviä viittauksia aiempaan kirjallisuuteen.

Blanton on syntyisin Yhdysvalloista, mutta toimii nykyisin Kentin yliopistossa Raamatun kulttuurien ja eurooppalaisen ajattelun lehto-

rina. Blanton on aktiivisesti etsinyt Uuden testamentin tutkimuksen ja mannermaisen filosofian kohtaamispesteitä. Hent de Vriesin kanssa hän toimitti vuonna 2013 järkälemäisen teoksen *Paul and the Philosophers*, johon on kirjoittanut sekä eturivin eksegeettejä että mannermaisen filosofian suuria nimiä.

A Materialism for the Masses -kirjassaan Blanton liikkuu sujuvasti mannermaisen filosofian maastossa. Heidegger, Deleuze, Derrida, Taubes, Foucault ja monet muut vilahtelevat sivulta toiselle. Lukijalle on eduksi, jos hän tuntee näiden ajattelijoiden tuotantoa, sillä muuten tekstistä ei saa kaikkea irti. Blantonin tarkoitus on syventää niitä Paavalia koskevia havaintoja, joita mannermaisessa filosofiassa on tehty. Ehkä hieman yllättäen sen piirissä on koettu eräänlainen Paavali-buumi, josta suomalainen lukija saa tuntumaa Alain Badioun kirjasta *Apostoli Paavali*.

Blantonin kirjan perusteeksi on puettu otsikon intertekstuaaliseen kytkentään. Hän mukaillee siinä Nietzschen väitettä, jonka mukaan kristinusko on platonismia kansalle. Erityisesti Paavali on esitetty "kansanplatonism" takuumiehenä, Blantonin mukaan väärin. Kirjassa Blanton käy ajattelijan ajattelijan jälkeen läpi sitä, kuinka nämä ovat toistaneet platonistisen virhetulkinnan.

Platonismiin Blanton heijastaa sortavat yhteiskunnalliset rakenteet, jotka antiikin maailmassa esiintyivät roomalaisessa imperialismissa ja juutalaisvastaisuudessa. Hän katsoo jo Apostolien tekojen kirjoittajan valjastaneen Paavalin imperialistisen sortojärjestelmän palvelukseen. Sen jälkeen esimerkiksi Nietzsche ja muut torjuivat Paavalin juuri tällaisena – koska eivät tunteneet todellista materialistista Paavalia.

Blanton tekee vain ohimenevän huomautuksen siitä, miten Paavalin ajattelua on viime vuosina ymmärretty yhä enemmän stoalaisen filosofian taustaa vasten. Sen sijaan hän

väittää, että Paavalin kutsu-käsite tulee lähemmäksi Lucretiuksen *clinamen*- tai Epikuroksen *parenklisis*-käsitteitä. Näillä käsitteillä epikulolaiset kuvasivat poikkeamaa atomien muuten ehdottomassa liikkeessä. Blanton toteaa, että "kutsu" on Paavalilla samanlainen poikkeama todellisuuskäsitykseen.

Blanton ei suinkaan väitä, että Paavali olisi historiallisesti riippuvainen epikulolaisesta näkemyksestä. Pikemminkin se on analogia eräiden modernien filosofien epikulolaisuuteen pohjautuville näkemyksille. Kirjan Paavali-kuva ohjautuukin pitkälti modernista kysymyksenasettelusta, vaikka Blanton on tietoinen myös antiikin kontekstista.

Kirja etenee pääluvuittain. Johdantoluvussa Blanton käsittelee platonistisen Paavali-tulkinnan synnyn ja sen, kuinka kriittikittömästi se on omaksuttu. Sen jälkeen hän tarttuu edellä mainittuun epikulolaiseen *clinamen*-käsitteeseen ja esittää sen avulla, miksi Paavalia voidaan tulkita materialistina. Seuraava pääluke käsittelee Stanislas Bretonin Paavali-käsityksiä, joihin Blanton yhdistää sen Paavalin ajatuksen, että kristityt kuolevat yhdessä Kristuksen kanssa.

Mielenkiintoisessa luvussa Michel Foucaultin *Seksuaalisuuden historiasta* Blanton kiinnittää huomiota siihen, miten perusteettomasti Foucault erotti Paavalin ja kristinuskon aikansa muusta kulttuurista. Tässä Foucault meni konservatiivisten ajattelijoiden mukana, joita saa edustaa Theodor Zahnin virkaanastujaispuhe 1800-luvun lopulta. Tämän jälkeen Blanton esittää, miten Paavalin ajattelussa ei ollut "tuonpuoleista" ja viittaa ohimennen myös stoalaiseen Paavali-tulkintoihin. Viimeinen luku on omistettu paavallilaisille toimintastrategioille modernissa kapitalistisessa yhteiskunnassa.

Blantonin kirja ei ole kaikkein helpointa luettavaa sille, joka ei tunneta mannermaista filosofiaa. Vaikka hänen argumentaatiotaan ei kaikilta osin ole kovinkaan helppoa seu-

rata, kirjasta huokuu kuitenkin valtava inspiraatio. Blanton on varma, että Paavali on kaikkea muuta kuin pelkkä historian hahmo.

NIKO HUTTUNEN
DOS., ESPOO

ISMO DUNDERBERG
Gnostic Morality Revisited.
Wissenschaftliche
Untersuchungen zum
Neuen Testament 347.
Tübingen: Mohr Siebeck
2015. 244 s.

Dunderberg är en erkänd och framgångsrik gnosticismlforskare som i denna bok samlat – i omarbetad form – en rad artiklar, konferenspresentationer och tidigare publicerade bok-kapitel. Temat är som titeln antyder moralitet, men Dunderberg diskuterar också många andra anknutna områden, och empirin utgörs av de former av kristendom som kuvades under de första århundradena och som förknippas med fenomenet gnosticisml, representerade framförallt av texter från Nag Hammadi-biblioteket.

Boken innehåller totalt tio kapitel. Dunderbergs specialitet är valentinianism men de första fem kapitlen avhandlar icke-valentiniansk gnosticisml. I mitten av boken går Dunderberg in på det valentinianska materialet för att sedan avsluta med två mer generellt diskuterande kapitel om läget i den nytestamentliga akademiska disciplinen. I kapitel ett visar Dunderberg hur etiska spörsmål är invävda i berättelser om själens förtappelse i världen i två olika typer av gnostiska myter, vad han kallar (inspirerad av Williams förmodligen) "demiurgiska" och "icke-demiurgiska".

I de "demiurgiska" texterna Dunderberg diskuterar – *Apokryphon of John, On the Origin of the World och Hypostasis of the Archons* som alla